

Juridisk teori, metode og videnskab, juni 2021

Opgave nr. 1 (75 %)

1. Henhører det retlige spørgsmål i dommen under den offentlige ret eller privatretten?

Svar: Privatretten.

2. Hvad er sagens hovedspørgsmål?

Svar: Følgende fremgår af Højesterets hjemmeside:

A mistede ved et ulykkestilfælde i april 2014 synet på højre øje. Ved et ulykkestilfælde i december 2014 mistede hun synet på venstre øje. A var på skadestidspunkterne omfattet af en ulykkesforsikring tegnet hos Popermo Forsikring G/S. Spørgsmålet i sagen var, om A's méngrad efter forsikringsbetingelserne skulle vurderes for hvert ulykkestilfælde for sig, eller om de to ulykkestilfælde skulle vurderes efter reglen om "parrede organer", jf. punkt 5 i Arbejdsskadestyrelsens méntabel (dvs. som forskellen mellem den samlede ménprocent for tab af begge organer og ménprocenten for det forudbestående tab af det ene organ). Forsikringsbetingelserne indeholdt en henvisning til Arbejdsskadestyrelsens méntabel, og der var i betingelserne gengivet et uddrag fra méntabellen, hvorved det var anført bl.a.: "Ved følgende skader ansættes méngraden således: Tab af begge øjne eller synet på begge øjne 100 %. Tab af øje 25 %. Tab af synet på et øje 20 %". Betingelserne indeholdt endvidere følgende bestemmelse i punkt 7.7: "Et mén, der er til stede før ulykkestilfældet, berettiger ikke til erstatning. Et bestående mén kan ikke medføre, at erstatningen fastsættes højere, end hvis et sådant mén ikke havde været til stede". Højesteret tiltrådte, at henvisningen til Arbejdsskadestyrelsens méntabel i forsikringsbetingelserne også omfattede méntabellens almindelige retningslinjer og vejledning, herunder vejledningens punkt 5 om parrede organer. Henvisningen indebar således, at méngraden som udgangspunkt skulle ansættes efter reglen om parrede organer. Højesteret fandt, at forsikringsbetingelsernes punkt 7.7 indebar en undtagelse fra vejledningen i punkt 4.1 i Arbejdsskadestyrelsens méntabel om forhøjet ménprocent på grund af invaliditet eller handicap, som tilskadekomne har i forvejen. Det fremgik derimod ikke med tilstrækkelig klarhed, om punkt 7.7 tillige indebar en undtagelse fra reglen om parrede organer. Forsikringsbetingelserne skulle derfor fortolkes på den måde, som var mest gunstig for den sikrede, således at reglen om parrede organer fandt anvendelse i det foreliggende tilfælde. Landsretten var nået til et andet resultat.

3. Hvilken retskildeværdi har kendelsen fra Ankenævnet for Forsikring (der har en højesteretsdommer som formand), som omtales i landsrettens dom, s. 7?

Svar: I forhold til domstolene har kendelsen fra Ankenævnet for Forsikring ikke nogen retskildeværdi, i hvert fald er domstolene ikke bundet af Ankenavnets afgørelse. Den gode besvarelse vil her kunne tænkes at komme ind på, at en fast praksis fra Forsikringsankenævnet givetvis vil blive tillagt en vis betydning af domstolene, idet der er tale om et specialiseret organ (og i øvrigt med en højesteretsdommer som formand), der behandler en lang række ensartede forsikringsager og dermed lægger en linje for, hvorledes ofte meget ensartede forsikringsbetingelser skal fortolkes. Den særdeles gode besvarelse vil måske også have blik for, at de lavere domstolsinstansers respekt for en

fast ankenævnspraksis (med en højesteretsdommer for bordenden) nok kan tænkes at være større, end Højesterets respekt vil være.

4. Hvilke retskilder indgår i højesteretsdommen? Hvilke fortolkningsregler anvender Højesteret?

Svar: Retsgrundlaget eller retskilden er forsikringsselskabets forsikringsbetingelser og Arbejdsskadestyrelsens méntabel samt méntabellens almindelige retningslinjer og vejledning, herunder vejledningens punkt 5 om parrede organer [BEM: Det tilføjede er helt centralt for Højesterets resultat. Det, Højesteret jo gør, er at sige, at forsikringsbetingelsernes pkt. 7.7 indebærer en undtagelse fra vejledningens punkt 4.1, men derimod ikke med tilstrækkelig klarhed indebærer en fravigelse fra punkt 5 om parrede organer (en art lex specialis). Privates praksis er omtalt i lærebogen, s. 103 f. Der er tale om fortolkning af forsikringsbetingelserne og méntabellen med tilhørende almindelige retningslinjer og vejledningen, hvor ordlydsfortolkning og uklarhedsreglen anvendes.

5. Højesteret når til et andet resultat end landsretten. Hvori består forskellen mellem landsrettens og Højesterets begrundelse?

Svar: Landsretten fandt, at det generelt formulerede aftalevilkår i forsikringsbetingelsernes punkt 7.7 på tilstrækkelig klar og tydelig måde gjorde undtagelse fra méntabellens almindelige retningslinjer og vejledning, herunder vejledningens punkt 5 om parrede organer, således at der ikke ved fastsættelsen af méngraden skulle tages hensyn til et forudbestående mén på et parret organ. Højesteret fandt – på baggrund også af forsikringsbetingelsernes punkt 8 – at forsikringsbetingelsernes punkt 7.7 ikke med tilstrækkelig klarhed indebar en undtagelse fra reglen i punkt 5 om parrede organer.

6. Er højesteretsdommen retsskabende, eller vedrører den alene fortolkning?

Svar: Højesteretsdommen vedrører fortolkning af forsikringsaftalen. Samtidig er dommen retsskabende derved, at Forsikringsankenævnets praksis underkendes. Afhængigt af hvor typiske det involverede forsikringsselskabs forsikringsbetingelser er i forsikringsbranchen, vil der kunne være tale om en meget omfattende retsskabelse for fremtiden.

7. Drøft højesteretsdommens præjudikatværdi.

Svar: Højesteretsdommen har præjudikatværdi for kunderne, der er omfattet af forsikringsselskabets vilkår. Dommen vil endvidere i praksis have præjudikatværdi for kunder i andre forsikringsselskaber, som måtte have tilsvarende forsikringsbetingelser som det selskab, dommen direkte angår.

Opgave 2 (25 %)

1. Med udgangspunkt i højesteretsdommen ønskes en drøftelse af den retlige betydning af rimelighedshensyn.

Svar: Udgangspunktet er, at rimelighedshensyn ikke har nogen (retlig) betydning, hvor aftalens (eller lovens) ordlyd er klar og utvetydig og derfor skal respekteres af parterne, jf. D.L. 5-1-2. Rimelighedshensyn har kun betydning, hvor der er tvivl om aftalevilkårets (eller lovbestemmelsens) indhold og omfang. Det er netop det sidste, der her meget vel kan antages at have gjort sig gældende. Det må vel for de fleste forekomme ganske mærkeligt, at tabet først af det ene øje og derefter af det andet øje, hvorefter man er helt blind, erstatningsmæssigt skal vurderes anderledes, end hvis man på én gang mister begge øjne. Den, der læser forsikringsbetingelsernes punkt 8.1 (som Højesteret gengiver i sine præmisser), må da også få den opfattelse, at tab af begge øjne eller synet på begge øjne medfører 100 pct. méngrad. Det er jo det, der står.

2. Med udgangspunkt i højesteretsdommen ønskes en drøftelse af grænserne for rimelighedshensyn i forbindelse med domstolenes fortolkningsvirksomhed.

Svar: Spørgsmålet hænger sammen med det foregående. Domstolene kan ved fortolkningen af aftalevilkår (som her består i forsikringsbetingelserne, méntabellen samt méntabellens almindelige retningslinjer og vejledning) lægge vægt på rimelighedshensyn, navnlig når der er tale om aftalevilkår, der som i sagen her ikke er klart formulerede, jf. Højesterets argumentation, der er støttet på, at forsikringsbetingelsernes punkt 7.7 (på baggrund også af betingelsernes punkt 8.1) ikke med tilstrækkelig klarhed indebærer en undtagelse fra reglen i vejledningens punkt 5 om parrede organer. Den særdeles kvikke, der også kender til aftaleloven, vil måske bemærke, at Højesterets formulering om, at forsikringsbetingelserne skal fortolkes "på den måde, som er mest gunstig for den sikrede", er en parafrase af aftalelovens § 38 b, stk. 1, 1. pkt., vedrørende forbruger-aftaler.